

označení měny). Bude proto třeba rozhodnouti o tom, v jaké měně má býti zažalovaná pohledávka zapravena. Z písemného návrhu žalované strany je patrné, že tato neuznává své povinnosti zaplatiti v Kč, a že je proto měna sporná. Ostatní náležitosti vládního nařízení ze dne 21. dubna 1921, čís. 173 sb. z. a n., byly žalobcem výslovně doznány v rekursu. Bylo proto řízení přerušiti. Nezáleží na tom, kdy měna zažalované pohledávky stala se spornou, a že popření to stalo se přípravným spisem. Vládní nařízení v tom směru nerozpoznává. Usuzuje-li rekursní soud z různých okolností, že pohledávku je platiti v Kč, rozhoduje tím o sporné měně nedovoleným způsobem.

Čís. 2317.

Nárok na náhradu škody vůči tomu, kdo zkreslením skutkového děje vysoudil spor a provedl exekuci proti osobě, jež nebyla k vedení původního sporu oprávněna.

Koupena-li věc na splátky s tím, že kupitel bude ji zapravovati libovolně dle možnosti, neopravňuje současně ujednaná výhrada vlastnictví prodávatele, by pro nezapravování splátek vzal si věc zpět.

(Rozh. ze dne 27. února 1923, Rv I 440/22.)

V roce 1912 koupil žalobce od žalovaného 7 strojů, z nichž dva zaplatil, ohledně ostatních pak umluven obchod splátkový s tím, že žalovanému bylo vyhrazeno vlastnictví až do zaplacení kupní ceny. Žalobce v roce 1914 nastoupil válečnou službu a upadl záhy do zajetí, z něhož se vrátil teprve v srpnu 1919. V roce 1915 žaloval nynější žalovaný manželku žalobcovu, ač na kupu nebyla účastněna, na zaplacení kupní ceny a, vysoudiv spor, domohl se exekucí vydání strojů. Navrátil se ze zajetí, žaloval ho žalobce o vydání oněch strojů neb o dodání jiných strojů téhož druhu a téže jakosti. Procesní soud prvního stupně vyhověl žalobě ohledně dvou strojů, při kupu zaplacených, jinak ji zamítl a uvedl v tomto směru v důvodech: Zjištěno jest, že žalovaný vyhradil si právo vlastnické ke strojům čís. 3 až 7. Úmluva taková má za účel, by nepřišel k platnosti dispoziční předpis Šu 1063 obč. zák., a prodávatel dociluje tím jednak ochranu trestní proti kupiteli, který nemůže věc zašantročiti a jí nakládati ke škodě prodávatelově, jednak i ochranu v řízení exekucním proti věřitelům kupitelovým (§ 37 ex. ř.), jednak i ochrany v oboru práva občanského samotného, nejsou nucen trpně přihlížeti k tomu, že kupitel anebo jeho rodina zužije věc dříve, než je zaplacená. V tomto případě doznává žalobcová manželka, že užívala stroje i po manželově odchodu na vojnu, že však odbyla i ten skromný pokus žalovaného, by aspoň podpisem směnky přispěla k prodloužení směnečného úvěru. Byl tu tedy dán případ, že žalovaný mohl stroje čís. 3 až 7 u výkonu výhrady vlastnictví vzíti kupitelům a členům jeho rodiny zpět. Toto zpětvzetí jest dle úmyslu stran totožno se zrušením smlouvy v tom případě, o jaký tu jde, když žalobce na stroje ničeho nezaplatil, i mohl s nimi žalovaný pak volně naložiti, aniž měl dle Šu 1061 obč. zák. povinnost, by tyto věci, určené specificky a ne dle

druhu, pečlivě uschoval až do doby, kdy je žalobce zaplatí a, zaplatě kupní cenu, si je odebere. Že v tomto případě takovou byla vůle obou stran, vysvítá z celého žalobního děje. O d v o l a c í s o u d přiznal žalobci i dalších pět strojů. D ů v o d y: Odvolací důvod nesprávného posouzení věci po stránce právní jest do jisté míry oprávněn. Soud odvolací vycházel především z předpokladu, že kupitelem všech sporných strojů byl žalobce sám, že tedy jeho manželka nebyla spolukupující a že žalobce kupní ceny za stroje nezaplatil. Správnost těchto zjištění prvního soudu nebyla v řízení odvolacím vzata v odpor. Prvý soud zjistil dále, že si žalovaný k těmto strojům vyhradil právo vlastnické až do úplného zaplacení kupní ceny. Prvý soud zjistil dále, že se při strojích čís. 3—7 jednalo o obchody splátkové (§ 1 zák. splát.). K tomu třeba doložit, že první soud nezjistil, zda bylo něco umluveno o výši jednotlivých splátek a o době, do které měla být celá kupní cena splacena. Žalobce tvrdí, že mohl spláceti dle možnosti, což potvrdila mimo Oldřicha D-a i manželka žalobcova, která jako svědkyně uvedla, že na její námitku, že žalobce stroje vzít nemůže, že nemá peněz, žalovaný odpověděl, že si je může vzít na splátky a že to bude spláceti, jak bude moci. Věrohodnosti této výpovědi nasvědčují účty, podle kterých měly na kupní ceny tam uvedené být po určité době vydány směnky, které, jak nesporno, měly být prolongovány. Soud odvolací považuje tudíž za zjištěno, že ani splátky v určité výši ani určitá doba splatnosti jich nebo celé kupní ceny ujednány nebyly a že se vůle stran shodovala v tom, že žalobce bude kupní cenu upláceti ve splátkách libovolných dle možnosti. Z toho vyzírá dále, že strany při výhradě vlastnictví nepomýšlely na to, že by žalovaný měl právo od smlouvy ustoupiti, kdyby žalobce kupní ceny nesplácel, neboť jinak nebylo by bývalo možno ponechat na vůli výši a dobu splátek, nýbrž bylo by bývalo nutno jak výši splátek tak dobu splatnosti přesně stanovit; ani jinaké výsledky jednání a provedených důkazů neposkytují skutkového základu, by se mohlo míti za to, že výhrada vlastnictví měla opravňovati žalovaného také k ustoupení od smlouvy pro případ, že by kupní cena splácena nebyla, a výslovná úmluva tohoto obsahu nebyla žalovaným ani tvrzena ani dokázána (§ 2 splátk. zák.). Podle toho má soud odvolací za to, že úmysl obou stran směřoval při výhradě vlastnictví pouze k tomu, by touto vedlejší úmluvou bylo omezeno volné disposiční právo žalobce ve příčině strojů jemu svěřených a aby žalovaný byl chráněn pro případ exekučního řízení proti osobám třetím. Soud nalézací neposoudil věc správně, maje za to, že v tomto případě jde o splnění nějaké smlouvy. Smlouva kupní byla před válkou prodávajícím splněna a nemůže splnění smlouvy být vymáháno podruhé. Žaloba nemůže se také potkat s úspěchem, pokud ji žalobce označuje jako žalobu vindikační. Nebyloť ve sporu prokázáno, ani že žalobce ke strojům čís. 3 až 7 práva vlastnického nabyl, ani že žalovaný má tyto stroje ve své moci (§ 369 obč. zák.). Ve skutečnosti jde tu o žalobu o náhradu škody, opírající se o bezprávný čin žalovaného záležející v tom, že nynější žalovaný podal proti manželce žalobcově bezdůvodnou žalobu na vydání strojů, věda dobře, že jeho smluvní stranou není ona, nýbrž její manžel, který v době podání žaloby dlel v zajetí. To právě bylo příčinou, proč žalovaný, aby

obešel zákonná ustanovení ze dne 29. července 1914, čís. 178 ř. zák. a vyhnul se eventuálnímu přerušení řízení, vyličil vědomě skutkový děj žaloby způsobem nepravdivým a domohl se tak exekučního titulu proti manželce žalobcově, ačkoli při správném postupu měla žaloba směřovati proti žalobci. Tímto bezprávným a přímo obmyslným jednáním bylo umožněno, že se žalovaný dostal v držení sporných strojů, čímž žalobce utrpěl na svém majetku škodu. Rozsudek v onom sporu nepůsobí svou právní mocí proti nynějšímu žalobci a jest tento oprávněn, aby podle zásad o náhradě škody domáhal se proti žalovanému uvedení v předešlý stav (§§ 1294, 1295, 1323 obč. zák.). To se může státi buď tím, že žalovaný žalobci stroje bezprávně odňaté vrátí, nebo — ponevadž jde o věci zastupitelné — že mu dodá stroje náhradní téhož druhu a téže jakosti, jako byly stroje odňaté. O porušení zásady poctivého obchodu a dobrých mravů nemůže býti za daných poměrů na straně žalobcově řeči. Slušnosti a dobrým mravům příčílo se obmyslné jednání žalovaného, předsevzaté na úkor osoby, která dlela v nepřátelském zajetí a nebyla s to, aby své zájmy proti bezprávnému útoku hájila. Žalovanému nemůže v tomto sporu prospěti ani námitka výhrady vlastnictví, ani námitka, že žalobce kupní ceny nezaplatil. Jeť zjištěno, že žalobce mohl podle úmluvy spláceti kupní cenu ve splátkách libovolných dle možnosti, a samozřejmě, že spláceti nemohl od té doby, kdy nastoupil službu vojenskou. Jakmile se ze zajetí vrátil, byl ochoten kupní cenu zaplatiti. Měl-li žalovaný za to, že jest oprávněn od smlouvy ustoupiti z toho důvodu, že žalobce ničeho nesplatil v době před vypuknutím války, bylo mu volno uplatňovati obligační nárok přímo proti žalobci, ne však proti jeho manželce. Je-li zjištěno, že si žalovaný pro případ neplacení ustoupení od smlouvy výslovně nevymínil (§ 2 splátk. zák.), ano, že ani při výhradě vlastnictví vůle stran k možnosti ustoupení od smlouvy v takovém případě nesměřovala, nemůže dokázaná výhrada vlastnictví ani v tomto sporu býti žalovanému na prospěch a sprostiti ho povinnosti k náhradě škody ve smyslu prosby žalobní, poněvadž žalovaný ani v případě, že by sporné stroje byly dosud v držení žalobcově, nemohl by se s úspěchem domáhati zrušení smlouvy a vydání strojů, nýbrž jen řádného splnění kupní smlouvy (§ 919 obč. zák. v původ. znění). Nárok žalobcův na náhradu škody jest tedy odůvodněn i ve příčině stroju čís. 3 až 7.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání mimo jiné z těchto

d ů v o d ů:

Pokud se týče dovolacího důvodu čís. 4 §u 503 c. ř. s., výtky nesprávného právního posouzení věci, není odůvodněna. Lze sice s dovolatelem souhlasiti v tom, že původní prosba žalobní, by vydány byly žalobci věci, žalovaným mu odňaté, nasvědčovala tomu, že důvodem žaloby jest nárok vindikační v případě, že by bylo prokázáno bývalo žalobcovo neobmezené vlastnictví k zakoupeným strojům, avšak i tato původní, nedoplněná žalobní prosba hodila se na případ, kde skutkový děj žalobní bylo lze podřaditi pod zákonné ustanovení o náhradě škody, neboť i nárok z náhrady škody směřuje v první řadě k tomu, by bylo

vše uvedeno v předešlý stav, tedy vráceno to, co bylo proti právu odejmuto, a teprve, kdyby to nebylo možné, by náhrada byla poskytnuta v penězích (§ 1323 obč. zák.). Ani tenkrát, kdyby se jednalo o splnění nedodržené kupní smlouvy dle §u 1062 obč. zák., jak uznal soud první stolice, nestála by soudnímu výroku v cestě prosba žalobní, neboť i v tomto případě odpovídala by žalobní prosba na vydání věci žalobnímu důvodu. Úkolem soudu jest zjistiti skutkový děj a zkoumati, zda odpovídá žalobní prosba ději tomu po stránce právní. Ohražuje-li se dovolatel teprve v dovolání proti doplnění původní žalobní prosby v tom smyslu, že se žalobce se zřetelem k námitce nemožnosti plnění spokojil s dodáním (vydáním) jiných strojů téhož druhu a téže jakosti, činí tak jednak opožděně, pustiv se bez jakékoliv výtky do dalšího jednání (§ 235 odstavec druhý a § 196 c. ř. s.), jednak neoprávněně, neboť žalobce nežádal více, než původně, nýbrž toliko jiný předmět téhož druhu a téže jakosti (§ 235 odstavec čtvrtý c. ř. s.). Dlužno proto jen zkoumati, zda je žalobní prosba důvodem žalobním po stránce skutkové a právní náležitě opodstatněna. Právní poměr, který je předmětem sporu mezi stranami, zůstal nezměněn, mění se toliko právní nazírání a proto jest také výtka nepřipustnosti změny žalobního důvodu bezpodstatna. Po skutkové stránce zjistil odvolací soud, pokud se týče již soudu první stolice, okolnosti, žalobní nárok zakládající, a okolnosti ty stačí úplně, by odůvodnily, tak jak odvolací soud uznal, žalobní prosbu i v oné části, ohledně níž vynesl soud první stolice rozsudek zamítavý. Není správnou výtka dovolatele, že odvolací soud odchytil se neoprávněně od svého právního názoru, projeveného v zrušovacím usnesení ze dne 23. listopadu 1920, nařídív soudu první stolice doplnění řízení v tom směru, zda jedná se o obchod splátkový čili nic. V první řadě jednalo se tenkrát odvolacímu soudu o to, by zjistil, zda vyhradil si žalovaný vlastnictví ke strojům, což žalobce popřel a soud první stolice ve svém prvním rozsudku přesně nezjistil. Výsledků provedeného doplnění řízení použil odvolací soud, a nelze říci, že se mohl bez nich obejít, neboť nebyl by s to posouditi správně d o s a h ujednání ohledně výhrady vlastnictví, kdyby nebyly všechny vedlejší okolnosti onoho ujednání bývaly zjištěny. Soud první stolice uznal na základě skutkových zjištění po stránce právní, že u výkonu této výhrady vlastnictví mohl žalovaný i stroje čís. 3 až 7 vzíti kupiteli a členům jeho rodiny zpět, kteréžto zpět-vzetí jest prý podle úmyslu stran totožno se zrušením smlouvy v tom případě, když žalobce na stroje ničeho nezaplatil. Odvolací soud dospěl naproti tomu, doplniv zjištění prvního soudu v mezeře ohledně určité výše a době splatnosti splátek na kupní cenu, a oceniv výsledky průvodního řízení v tom bodě ku zjištění, že se vule stran shodovaly v tom, že žalobce bude upláceti kupní cenu ve splátkách libovolných dle své možnosti, dále, že úmysl stran směřoval při výhradě vlastnictví pouze k tomu, by touto vedlejší úmluvou bylo omezeno volné právo disposiční žalobce ve příčině strojů, mu svěřených, a aby žalovaný byl chráněn pro případ exekučního řízení proti osobám třetím. Důsledkem tohoto zjištění, kterým jest soud dovolací vázán (§ 498, 513 c. ř. s.), vyslovil odvolací soud opačný právní názor, že totiž žalovaný od smlouvy kupní nemohl odstoupiti ani v tom případě, když žalobce, který nastoupil vo-

jenskou službu v době světové války a byl nepřítomen, splátek na kupní cenu nekonal. Tento právní názor odvolacího soudu jest ve své podstatě správným a jest s ním souhlasiti. Nebyl-li však žalovaný oprávněn vzíti si bez vědomí žalobce jako jediného kupitele strojů zpět, jednal bezprávně (§ 1294 obč. zák.), když podal žalobu a vedl exekuci na vydání strojů proti žalobcově manželce, která, nejsouc spolukupitelkou strojů, na smlouvě účastněna nebyla. Nelze říci, že dovolatel použil jen svého práva (§ 1305 obč. zák.), domáhaje se vrácení svých věcí, neboť bezprávnost jeho jednání spočívá právě v tom, že právo jeho plynulo toliko ze závazku žalobce samého a nikoliv ze závazku žalobcovy manželky, neboť jen vůči onomu směl žalovaný nastoupiti právem svým, arcit' podléhaje při tom všem obmezením, kterými chránilo válečné zákonodárství nepřítomného příslušníka branné moci. Není nemravnosti ani nedovolenosti v žalobním nároku, jak správně dolíčil soud odvolací. Žalovaný měl možnost, domáhati se svého práva na zaplacení nebo vydání stroju proti žalobci byť i nepřítomnému. Sporem a exekucí proti osobě cizí, které na věcech následkem nedostatku smluvního poměru k žalovanému nezáleželo, nemohl nahraditi žalovaný soudní výrok, který by byl žalobce jako pravou smluvní stranu k určitému plnění odsuzoval. Zavinění, tvořící podklad nároku o náhradu škody, jest dáno podle výsledků průvodního řízení tím, že se žalovaný zmocnil strojů vědomě protiprávně, bez ohledu na žalobce a úmluvu s ním uzavřenou. Odvolací soud shledal proto zcela právem žalobcův nárok odůvodněným povinností žalovaného k náhradě škody dle §u 1294 a 1295 a 1323 obč. zák. a nikoliv povinností žalovaného ku plnění kupní smlouvy dle §u 1062 obč. zák. Okolnost, že ceny strojů jsou nyní vyšší než byly před válkou, jest náhodou, která jde na vrub žalovaného (§ 1311 obč. zák.), jenž musí následkem svého protiprávního jednání uvést vše v stav předešlý na své útraty a na své nebezpečí.

Čís. 2318.

Pro povinnost učebního pána, vydati učni vysvědčení, jest lhostejno, jakým způsobem byl služební poměr ukončen, najmě, zda se tak stalo z viny učně.

Stačí, stalo-li se oznámení ve smyslu čtvrtého odstavce §u 100 živn. řádu jednomu z rodičů a jedním z nich.

(Rozh. ze dne 27. února 1923, Rv I 472/22.)

Žalobce byl učněm u žalovaného holiče. Ježto neměl holičské náčiní v pořádku, uložil mu žalovaný písemný trest a, když se žalobce zdráhal trest napsati, žalovaný ho zpoličkoval. Žalobce odešel poté ihned domů. Dopisem ze dne 12. září 1921 sdělil žalovaný matce žalobcově, že, nepřijde-li žalobce příštího dne do závodu, bude ho považovati za propuštěného. Žalobce se do závodu nedostavil a matka jeho v rozmluvě se žalovaným útěk žalobcův schválila. Žalobu učně o vydání vysvědčení procesní soud prvního stádu zamítl. Důvody: Soud ve zjištěném jednání žalovaného neshledává zneužití kázeňského práva, je-